

2022-10-31

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

jorgen.sundin@regeringskansliet.se

Er ref. M2022/01470

Yttrande över EU-kommissionens förslag till förordning om restaurering av natur

Sveriges Jordägareförbundet har med intresse tagit del av remissen och har följande kommentarer.

Sammanfattning

Förbundet ställer sig positivt till återställande av natur, när så är befogat. Kommissionens förslag och val av metoder för att uppnå ett återställande går dock utöver Kommissionens lagstiftningsbefogenheter och riskerar även få en starkt negativ effekt på möjligheterna att bedriva jord- och skogsbruk. Förslaget bygger till stora delar på livsmiljödirektivet och fågeldirektivet samt deras bilagor. Dessa bilagor är inte uppdaterade och återspeglar de naturliga förhållanden som råddes när direktiven antogs. Förbundet föreslår att i stället för att presentera ett förslag till förordning om restaurering av natur istället se över ovannämnda direktiv, anpassa dem till dagens förutsättningar samt inkorporera förslag till förordning i redan existerande direktiv.

Sammanfattade kommentarer

- Förbundet instämmer i riksdagens konstaterande att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och grundläggande rättigheter.
- Förslaget saknas relevant konsekvensbeskrivning samt skapar målkonflikter.
- Förslaget grundas sig på föråldrad lagstiftning och en mer lämplig lösning vore en översyn av rådande lagstiftning.
- Finansiering saknas

Lagstiftningsbehörighet och subsidiaritet

Förbundet ställer sig positivt till ett återställande av naturen när så är motiverat. En frisk natur med välmående skogar och jordar är en förutsättning att som markägare kunna bedriva ett långsiktigt brukande av marken. Det är dock avgörande att rätt åtgärder sätts in på rätt områden. Bäst att avgöra detta är markägaren, med erforderlig vägledning, som är den som har bäst kunskap om sin mark. Det är därför av central betydelse att markägarna är involverade i fastställande mål och åtgärder samt att beslutsfattandet sker så nära markägarna som möjligt. Detta skapar förutsättningarna för att vidta lokalt anpassade, effektiva åtgärder. Detta är även en grundläggande princip för EU-lagstiftning.

Kommissionen har i sitt förslag valt att istället för att utgå från en nationell bedömning av vilka åtgärder som behövs och i vilken omfattning presenterat ett förslag som är helt och

hållet fastslaget på övernationell nivå. Detta är olyckligt eftersom det negligera det kunnande som finns på nationell och lokal nivå.

I förslaget till förordning ingår synnerligen detaljerade förslag som kommer att få stor inverkan på dels förutsättningar för att bedriva jord- och skogsbruk, dels hur dessa verksamheter ska bedrivas. T.ex. föreslås sättas mål för stående och liggande död ved, åldersstruktur på skogen etc. Detta anser förbundet är en direkt reglering av hur skogsbruket bedrivs och går utöver den befogenhet Kommissionen har på området. Det innebär även en direkt begränsning av markägarens rådighet över sin mark. Detta har även prövats genom Riksdagens prövning av subsidiaritetsprincipen. Riksdagen fann att *"kommissionens förslag medför en detaljreglering av jord- och skogsbruk som inte står i proportion till förslagets mål och syfte"*. Förbundet instämmer med riksdagens beslut och anser därför att förslaget bör dras tillbaka. Därtill står detta i strid med markägarens rätt att förfoga över sin mark i enlighet med artikel 17 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Brist på konsekvensbeskrivning och skapande av målkonflikter

Förslaget har ingen konsekvensbeskrivning för förslagets effekter på markägare. Om detsamma genomförs kommer det leda till att omfattande arealer jord- och skogsbruksmark tas ur produktion. Detta har visats av bland annat LRF. Detta innebär inte bara inskränkningar över rådighet över marken utan även att möjligheter till företagande begränsas. Dessa konsekvenser måste noggrant fastställas och överprövas om de är rimliga. Likaså behöver det göras en beräkning av hur omfattande och vilken total areal som kommer att beröras av förslaget.

Med förslagets konsekvenser i form av begränsat brukande av naturen kommer målkonflikter att uppstå. Detta eftersom det kommer att leda till minskad möjlighet att bedriva livsmedelsproduktion (till exempel genom mindre intensivt jordbruk) och även minskad möjlighet att producera träråvara. Samtidigt har kriget i Ukraina visat att en ökad livsmedelsproduktion och säkerhet är väsentligt. Omställningen till ett fossilfritt samhälle förutsätter även en god och ökad tillgång på träråvara. Dessa målkonflikter berörs överhuvudtaget inte i förslaget. Detta är en stor brist och behöver åtgärdas.

Koppling till livsmiljö- och fågeldirektivet

Förslagen till vilka livsmiljöer som ska restaureras kopplas till de redan existerande direktiven för livsmiljö och fåglar. Förslaget innebär att medlemsstaterna åtar sig att återställa natur för arter som återfinns i till exempel bilaga V i livsmiljödirektivet. Det innebär att livsmiljöer för relativa vanliga arter såsom gråsäl, skogshare, harr och sjögroda ska behöva restaureras. Detta återspeglar problematiken med att koppla förslaget till förordning till de redan existerande direktiven. Direktivens bilagor har inte genomgått några större förändringar och uppdateringar trots att fågeldirektivet antogs 1979 och livsmiljödirektivet 1992. Stora förändringar har skett i naturen sedan dess men dessa återspeglas inte i direktiven och kommer därför inte heller att återspeglas i förordningen om restaurering av naturen. Det finns därmed en överhängande risk för att förordningen kommer att försöka åtgärda situationen som den var för 43 respektive 30 år sedan i stället för de faktiska problem som finns. Detta är varken lämpligt eller effektivt.

Utöver detta är det för förbundet oklart vad en inkorporering av direktivens bilagor i förordningen innebär för möjligheten att se över direktivens bilagor. Innebar detta att det blir i princip omöjligt att se över direktiven och deras bilagor eftersom ett hierarkiskt högre rättsinstrument baseras till del på dessa bilagor? Situationen är oklar och behöver klargöras. Oberoende behöver förslaget baseras på senaste tillgängliga hotanalyser och status för livsmiljöers bevarandestatus för att effektivt kunna leverera nytta. Att basera förordningen på de gamla situationsanalyser som återspeglas i direktiven är inte effektiv naturvård.

Förbundet ser legala problem med förslaget men även problem ur ett naturvårdsperspektiv. En bättre lösning vore att återta förslaget till förordning och istället uppdatera gällande naturvårdsdirektiv för att återspegla rådande tillstånd för livsmiljöerna. Förslaget om att i ett annat rättsinstrument skapa en deadline för rådande lagstiftning är även den märklig och det vore mer lämpligt och ändamålsenligt att istället införa krav på restaurering och deadline i rådande lagstiftning genom en översyn av dessa.

Finansiering av förslaget

Förslagets konsekvenser för markägare lär leda till minskade möjligheter att producera, utökade arealer med formellt skydd, förändringar i produktionsmetoder etc. Eftersom detta i hög grad påverkar pågående markanvändning kommer det bli aktuellt med ersättning till markägaren. Denna ersättning kan komma att bli omfattande baserat på de beräkningar som förekommit i diskussion kring detta förslag.

Kommissionen har mycket begränsade förslag för hur förslagets åtgärder ska finansieras utan mycket av finansieringsbördan skjuts över på medlemsstaterna. Detta är synnerligen olyckligt och riskerar leda till en situation där Kommissionen kräver att åtgärderna i förslaget implementeras men medlemsstaterna inte kan finansiera dessa. I slutändan riskerar det leda till att blir markägaren som hamnar i kläm och tvingas bära den finansiella bördan. Förbundet anser att förslaget måste kompletteras med en beräkning av de kostnader som kommer uppstå av förslaget samt föreslå en robust finansieringsplan.

Sveriges Jordägareförbund

Anders Grahn
Generalsekreterare

Sveriges Jordägareförbund (SJF) representerar större privata markegendomarna i Sverige. Förbundets medlemmar skapar nytta för människor och miljö genom ett långsiktigt förvaltande av förnyelsebara naturresurser. Vi erbjuder ett helhetsperspektiv på modernt landsbygdsföretagande eftersom våra medlemmar ofta bedriver lant-, skogs- och vattenbruk i större skala på samma fastighet. Genom stärkt landsbygdsföretagande och äganderätt vill vi utveckla näringslivet på den svenska landsbygden.